

LOHJAN YHTEISLYSEON LUKIO

Panu Ruoste
rehtori

050 576 8907
email panu.ruoste@lohja.fi
www.lyll.fi

**YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNNAN
YLEISET MÄÄRÄYKSET JA OHJEET**

www.ylioppilastutkinto.fi

LOHJAN LUKION AIKUISLINJA

Kimmo Mikkola
rehtori

050 523 0709
email kimmo.mikkola@lohja.fi
www.lohjanlukionaikuislinja.fi

ABI-INFO

KEVÄÄN 2023 YLIOPPILASTUTKINTO

(Tutkinnon ennen 1.1.2022 aloittaneet)

Aikataulut kirjoituksiin	2 - 3	Kokeiden arvostelu	15
Ilmoittautuminen ja tutkintomaksu	4 - 5	Lääkärintodistukset ja puoltolauseet	16
Ylioppilastutkinto	6 – 8	Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa	16
Ylioppilastutkinnon kokeet	6	Koetilanteen erityisjärjestelyt	17
Hajauttaminen ja osallistumisoikeus	6	Ylioppilastutkinnossa huomioon otettavat koesuoritusta heikentävät syyt	18
Uusinta, korotukset ja täydentäminen	7	Erityisjärjestelyjen hakeminen	18
Arvosanat, pistemäärät ja kompensatio	7	Sairastuminen	19
Korotustentit, s-merkintäpyyntö ja ylioppilastodistus	8	Ilmoittautumisten sitovuus ja mitätöinti	19
Yleistä koetilaisuudesta	9	Ohje palohälytystilanteessa	20
Ainekohtaiset ohjeet	10 - 11		
Koetarvikkeet ja koesuoritukset	12		
Pukeutuminen, kirjoitustarvikkeet yms.	13		
Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen	14		

Aikataulu kevään 2023 kirjoituksiin

	PÄIVÄLUKIO	AIKUISLINJA
erityisjärjestelyt	30.11.2022 mennessä	30.11.2022 mennessä
ilmoittautuminen	1.12.2022 mennessä Lohjan Yhteislyseon lukion toimistoon	1.12.2022 mennessä Lohjan lukion aikuislinjan toimis- toon
valmentavat kurssit	katso päivälukion kurssitarjotin lukuvuosi 2022 - 2023	Ks. kurssitarjotin ENA, MAB, MAA, RUB, ÄI
I korotustenttikausi	ma 27.2. – pe 10.3.2023 ilmoittautuminen pe 16.12. mennessä	ma 27.2. – 10.3.2023 ilmoittautuminen 30.11. mennessä
YO – info (PAKOLLINEN)	ma 31.10.2022 klo 13.20 to 2.3.2023 klo 13.20 – 14.05	ti 8.11.2022 klo 18.00 ke 8.3.2023 klo 18.00
YO- testi	ma 13.3.2023 klo 13.20 Tennarissa	ma 13.3.2023 klo 13.20 Tennarissa
II korotustenttikausi	ma 3. – pe 21.4.2023 ilmoittautuminen ma 20.3. mennessä (koskee keväällä valmistuvia)	ma 3. – pe 21.4.2023 ilmoittautuminen ma 20.3. menses- sä (koskee keväällä valmistuvia)
s-merkintäpyyntö	pe 28.4.2023 mennessä (koskee keväällä valmistuvia)	ma 15.5.2023 mennessä
alustavat tulokset	Näkyvät opiskelijan Wilmassa	Näkyvät opiskelijan Wilmassa
lopulliset tulokset	viimeistään 25.5.2023 näkyvät myös Oma Opintopolku - verkkopalvelussa	viimeistään 25.5.2023 näkyvät myös Oma Opintopolku - verkkopalvelussa
Päättötodistus oltava kunnossa (keväällä valmistuvat)	2.3.2023 mennessä	
lukion laina-tietokoneen palautus	3. tai 4.5.2023, palautusajat ilm. erillisellä Wilma-viestillä	
ylioppilasjuhla	la 3.6.2023 klo 12.00- Tennarin lukiosali	la 3.6.2023 klo 12.00- Tennarin lukiosali
syksyn 2023 ylioppilaskirjoitukset	ilmoitauduttava viim. 5.6.2023	ilmoitauduttava viim. 5.6.2023

Kevään 2023 koepäivät

Ylioppilaskokeet, Tennarin lukiosalissa (Rantapuisto 45, 08100 Lohja)

Koe alkaa klo 9.00. Kokeen kesto on kuusi tuntia, kokeesta saa poistua klo 12.00 jälkeen.

Oltava paikalla klo 8.15!

HUOM! Poikkeusoloissa saattaa koepäivät muuttua.

ti 14.3.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
to 16.3.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia portugali latina saame
pe 17.3.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe
ma 20.3.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
ke 22.3.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
pe 24.3.	reaali (psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia)
ma 27.3.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
ke 29.3.	reaali (uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, maantiede, kemia, terveystieto)
pe 31.3.	saamen äidinkieli ja kirjallisuus -koe

Ilmoittautuminen Wilman kautta (**päivälukio**)

Kirjoituksiin ilmoittaudutaan Wilma-käyttöliittymän kautta.

1. Valitse kohta *Lomakkeet* ja *Ilmoittautuminen yo-kirjoituksiin*.

Wilma Viestit Työjärjestys Opinnot Monialaiset oppimiskokonaisuudet Kokeet ...

Oma etusivu > Lomakkeet

Alla on lista oppilaitoksen käyttämistä lomakkeista. Lomakkeiden avulla voit tarkastella ja muokata tietoja sekä hakea erilaisiin palveluihin.

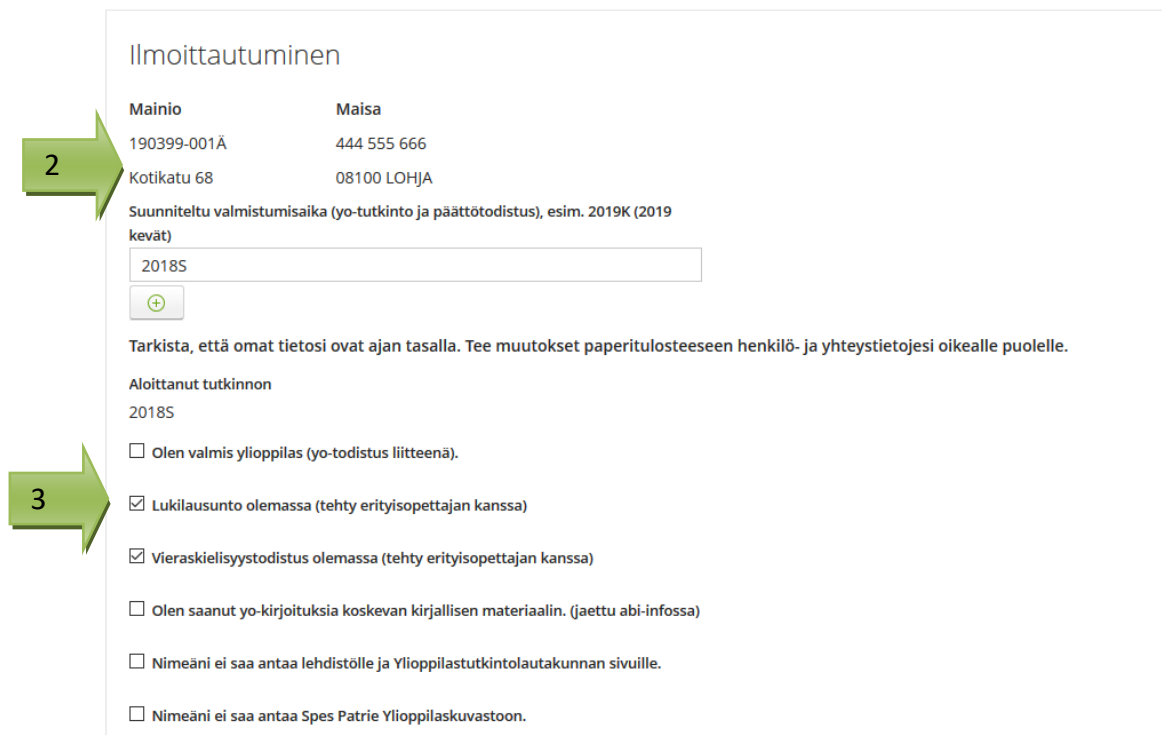
- [1. vuoden opiskelija](#)
- [2. vuoden opiskelija](#)
- [3. vuoden opiskelija](#)
- [Henkilötiedot \(opiskelija\)](#)
- [Ilmoittautuminen yo-kirjoituksiin](#)
- [LUKION OPINTO-OHJAUS opiskelijan lomake](#)
- [Opiskelijalokerosi \(LYLL opiskelija\)](#)
- [Ylioppilaskokeiden tulokset](#)

VISMA

2. Tarkista henkilötietosi

(jos henkilötiedoissasi on muutoksia tee korjaukset tulostettuun versioon).

3. Rastita tarpeelliset tiedot (esim. lukilausunto jne.)

Ilmoittautuminen

Mainio	Maisa
190399-001Ä	444 555 666
Kotikatu 68	08100 LOHJA

Suunniteltu valmistumisaika (yo-tutkinto ja päättötodistus), esim. 2019K (2019 kevät)

2018S

Tarkista, että omat tietosi ovat ajan tasalla. Tee muutokset paperitulosteeseen henkilö- ja yhteystietojesi oikealle puolelle.

Aloittanut tutkinnon

2018S

Olen valmis ylioppilas (yo-todistus liitteenä).

Lukilausunto olemassa (tehty erityisopettajan kanssa)

Vieraskielisyystodistus olemassa (tehty erityisopettajan kanssa)

Olen saanut yo-kirjoituksia koskevan kirjallisen materiaalin. (jaettu abi-infossa)

Nimeäni ei saa antaa lehdistölle ja Ylioppilastutkintolautakunnan sivuille.

Nimeäni ei saa antaa Spes Patrie Ylioppilaskuvastoon.

4. Täydennä *Kokelaslaji, Aine Pak. /Ylim. ja Vuosi* -kenttiin aine mitä kirjoitat. Lisää ainerivejä saat + -painikkeella.
5. Täydennä myös hajautussuunnitelmasi *Ylioppilastutkinnon jatkosuunnitelma*-kohtaan, jos olet hajauttaja.
6. Tallenna ja Tulosta - *Tulostettava versio* -toiminnalla (sivun oikea ylälaite). Ennen kuin tulostat, valitse *Tiedosto*-valikosta *Tulostuksen esikatselu...* ja pienennä tulostuksen kokoa niin kauan että se mahtuu yhdelle paperille.

ILMOITTAUTUMINEN

Kokelaslaji	Aine	Pak./Ylim.	Vuosi, S K	Arvosana
01 varsinainen kokele	Englanti, pitkä	Pakollinen	2018S	B
01 varsinainen kokele	Espanja, lyhyt	Ylimääräinen	2018S	E
			xxxx	
01 varsinainen kokele	Terveystieto	Pakollinen	2019K	
01 varsinainen kokele	Aidinkieli, suomi	Pakollinen	2019K	
			xxxxx	

VINKKI! Jos kaikki vaihtoehdot eivät näy -->Paina ympyrästä, jossa viivoja "VALITSE LISTASTA".

Ylioppilastutkinnon jatkosuunnitelma

Koko tutkinto on suoritettava kolmen PERÄKKÄISEN suorituskerran aikana, syksy - kevät - syksy TAI kevät - syksy - kevät.

Kirjoita alla olevaan taulukkoon, mitä aineita aiot myöhemmin kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa, ja minä vuosina. Merkitse kirjoitusajaksi vuosi ja kausi (S=syksy tai K=kevät). Huom! Nämä eivät ole sitovia ilmoittautumisia, vaan pelkästään suunnitelmia. Poista tästä ne aineet, jotka laitat ILMOITTAUTUMINEN-osioon!

Aineen nimi	Suunn. pakollisuus	Suunn. kirjoitusaika
N Matematiikka, lyhyt	Pakollinen	2019S
BB Ruotsi, keskipitkä (toinen kotimainen kieli)	Ylimääräinen	2019S

Tallenna tiedot   Peruuta

7. Tuo tulostettu, allekirjoitettu lomake opintotoimistoon **erillisen aikataulun mukaan. Viimeinen ilmoittautumispäivä on 1.12.2022.** Varaa tarkistamiseen hetki aikaa, lomaketta ei voi vain jättää. HUOM! Paperinen ilmoittautumislomake on pakollinen, pelkkä Wilmaan ilmoittautuminen ei riitä.
8. Jos sinulla on epäselvää oman suunnitelman kanssa, ota yhteyttä omaan opinto-ohjaajaan. Opintotoimisto ottaa yhteyttä sinuun, jos ilmoittautumisessa huomataan puutteita tai virheitä.

Lukion aikuislinjan opiskelijat ilmoittautuvat yo-kirjoituksiin suoraan toimistoon aikuislinjan rehtorille.

Ilmoittautuminen ja tutkintomaksut

- ilmoittautuminen on **sitova**, ilmoitus on päivättävä ja allekirjoitettava henkilökohtaisesti tai valtakirjalla ilmoittautujan puolesta.
- koemaksut **34,00 €** jokaiselta kokeelta.
- **maksu pankkisiirrolla**, joka lähetetään kotiosoitteeseen.

Ilmoittautuessasi tutkintoon olet velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut. Ylioppilastutkintotodistuksen saaminen edellyttää, että olet suorittanut tutkintomaksut.

YLIOPPILASTUTKINTO

Ylioppilastutkinnon kokeet

Huom! Ota selvää ainekohtaisista muutoksista opettajaltasi!
Koetehtävät laaditaan oppiaineen **pakollisten ja syventävien** kurssien perusteella.

Ylioppilastutkintoon kuuluu pakollisena neljä (4) koetta:

- äidinkielen koe

valittava kolme kirjoitusainetta seuraavista

- toisen kotimaisen kielen koe
- vieraan kielen koe
- matematiikan koe ja
- ainereaalikoe (reaaliaine valitaan 1. tai 2. reaalipäivän aineista).

Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraassa kielessä järjestetään vaatavuudeltaan kahden tasoiset kokeet. Kokelaan on sisällytettävä tutkintoonsa **vähintään yksi vaativamman tason koe**.

Kirjoitettavan aineen taso ei ole sidottu aineen opiskelutason.

Näiden neljän (4) pakollisen kokeen lisäksi kokelaalla on oikeus suorittaa ylimääräisiä kokeita. Ylimääräisenä voi suorittaa kaikkia kokeita, joita ei ole valinnut pakollisiksi. Samaan tutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. Tutkintoa voi myöhemmin täydentää kokeilla, joihin ei ole aikaisemmin osallistunut. Tällöin voi suorittaa myös aikaisemmin kirjoittamansa oppiaineen eri tason kokeen. Jos kokelas on hylätty vaativammassa kokeessa, hän voi korvata sen lyhyemmän oppimäärän kokeella edellyttäen, että tutkintoon jää tällöin vähintään yksi vaativamman tason koe.

Kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvana kokeena, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame.

Kokelas voi suorittaa yhtenä **koepäivänä vain yhden reaaliaineen kokeen**, johon hän on etukäteen ilmoittautunut. Yhdellä tutkintokerralla kokelas voi suorittaa enintään kaksi reaaliaineen koetta. Mikäli opiskelija hajauttaa tutkintonsa kolmeen peräkkäiseen tutkintokertaan, hän voi sisällyttää tutkintoonsa maksimissaan kuusi eri reaaliaineen koetta.

Hylättyä tutkintoon kuulumatonta koetta ei merkitä ylioppilastodistukseen. Hylätty koe merkitään ylioppilastutkintotodistukseen, jos opiskelijan yo-tutkinto on hyväksytty kompensaaation seurauksena.

Hajauttaminen ja osallistumisoikeus

Ylioppilastutkinnon voi suorittaa hajautettuna enintään kolmena (3) peräkkäisenä tutkintokertana. Kokeet järjestetään kahdesti (2) vuodessa ja molemmat tutkintokerrat ovat samanveroisia.

Kokelas voi osallistua yo-kokeisiin opiskeltuaan **asianomaisen oppiaineen pakolliset kurssit**. Jos kokelaalla ei ole osallistumisoikeutta jonkin aineen kokeeseen pakollisten kurssien puuttumisen vuoksi tai jos Ylioppilastutkintolautakunta hyväksyy kokeeseen ilmoittautumisen mitätöinnin painavan syyn perusteella, kokelas voi pyytää ainekohtaisen maksun palauttamista. Perusmaksu on kuitenkin aina maksettava.

Kirjoitusaineissa pakolliset kurssit on oltava opiskeltuna (syksyn tutkintoon) 5. ja (kevään tutkintoon) 3. periodin loppuun mennessä (hylättyjä saa olla, mutta kokeessa on käytävä).

Aineissa, joissa ei ole pakollisia kursseja, vähintään kaksi (2) kurssia on oltava opiskeltuna. Lyhyissä kielissä vähintään kolme (3) kurssia.

Uusinta, korotukset ja täydentäminen

Hylätyn kokeen uusija **Hylätyn kokeen** voi uusia kolme kertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Tutkinnon suorittanut henkilö (valmis ylioppilas) saa uusia hylätyn kokeen niin monta kertaa kuin haluaa. Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut voi uusia hylättyä koetta rajoituksetta.

Hyväksytyn kokeen uusija **Hyväksytyn kokeen** saa uusia niin monta kertaa kuin haluaa. Kokeen uusimisaikakohdan voit valita itse. Jos uusit jonkin kokeen ennen ylioppilastutkintotodistuksen saamista, todistukseen merkitään tästä kokeesta saatu parempi arvosana. Jos uusit kokeen tutkintotodistuksen saamisen jälkeen, saat uusitusta hyväksytystä kokeesta erillisen todistuksen. Saat halutessasi uusia myös kokeen, josta lautakunta on antanut arvosanan laudatur.

Kolme tutkintokertaa käytettävissä

Tutkintoon vaadittavat kokeet suoritetaan **enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana**. Hylätyn kokeen voi uusia kolme kertaa kolmella seuraavalla tutkintokerralla. Jos kokelas tulee hylätyksi jossakin valmistumisen edellyttämässä kokeessa kolmannella tutkintokerralla, tutkinnon suorittaminen voi ulottua kuuteen tutkintokertaan. Tutkintoon voi kuitenkin lisätä uusia kokeita vain ensimmäisen kolmen peräkkäisen tutkintokerran aikana. Valmistumisen jälkeen tutkintoa voi täydentää uusilla aineilla.

Tutkinnon aloittaminen uudelleen hylätyn tutkinnon jälkeen

Tutkinto, jota ei ole mahdollista saattaa valmiiksi jäljellä olevien tutkintokertojen ja hylätyn kokeen uusimiskertojen mukaisessa ajassa, katsotaan hylätyksi. Tutkinnon suorittamisen voi tällöin aloittaa uudelleen ilman erillistä hakemusta. Voit halutessasi sisällyttää hylättyyn tutkintoon sisällyneet hyväksytyt kokeet uuteen tutkintoon, jonka olet aloittanut keväällä 2022 tai sen jälkeen. Hyväksytysti suoritettuja kokeita voi sisällyttää uuteen tutkintoon kuudelta edelliseltä tutkintokerralta. Tätä vanhempia kokeita ei voi sisällyttää uuteen tutkintoon. Kukin uuteen tutkintoon sisällytetty koe poistuu tutkinnosta kuuden tutkintokerran jälkeen, jos tutkintoon vaadittavien kokeiden suorittaminen on edelleen kesken.

Täydentäminen

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut henkilö voi täydentää tutkintoa sellaisen oppiaineiden kokeilla, jotka eivät sisälly hänen suorittamaansa tutkintoon, ja sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka ovat eritasoisia, kuin hänen suorittamaansa tutkintoon sisältyvät samojen oppiaineiden kokeet (L 502/2019, 17 §). Täydentäminen on mahdollista sen jälkeen, kun tutkinto on suoritettu.

Arvosanat, pistemäärät ja kompensatio

Kompensatio tarkoittaa sitä, että sinulla voi olla mahdollisuus valmistua ylioppilaaksi, vaikka et saa hyväksytyä arvosanaa jostakin tutkintoon vaadittavasta kokeesta. Kompensaatiossa otetaan huomioon muiden ylioppilastutkintotodistukseesi tulevien kokeiden arvosanat.

Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen hyväksytyn arvosanan edellytyksenä on, että sinulla on suoritus sekä lukutaidon että kirjoitustaidon kokeesta. Jos jompikumpi suoritus puuttuu, katsotaan kokonaissuoritus keskeytyneeksi, jolloin koko suoritukseesi on hylätty. Keskeytyneen kokeen tapauksessa kompensatio ei ole mahdollinen.

Kustakin yo-kokeesta annetaan kompensatiopisteitä seuraavasti:

	arvosanat	kompensatiopisteet
Laudatur	L	7
Eximia cum laude approbatur	E	6
Magna cum laude approbatur	M	5
Cum laude approbatur	C	4
Lubenter approbatur	B	3
Approbatur	A	2
Improbatur	I	0

Näin saadut kompensatioäänet lasketaan yhteen, jolloin

12 ääntä kompensoi suorituksen i+

14 ääntä kompensoi suorituksen i

16 ääntä kompensoi suorituksen i-

18 ääntä kompensoi suorituksen i=

Korotustentit, s-merkintäpyyntö ja ylioppilastodistus

Korotustentit

Yo-kirjoitusten lisäksi koulussa toimeenpannaan kirjoitusten yhteydessä eri aineissa ns. korotustentit. Tentit ovat opiskelijalle vapaaehtoisia. Arvostelussa noudatetaan lukion yleisiä arvosteluperiaatteita. Hyväksytty suoritus siis edellyttää vähintään arvosanaa viisi (5).

Ennen kirjoituksia tai kirjoitusten jälkeen opiskelija voi osallistua aineen oppimäärän korotukseen. Korotustentti pidetään sen oppimäärän pohjalta, jonka opiskelija on koulussa opiskellut. Tentin perusteella voidaan opiskelijan päättöarvosanaa korottaa, mutta ei laskea. Tenttiä ei ilman erityisperusteita saa uusida.

S-merkintäpyyntö

Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Tämä valinta on sitova ja tehdään ennen päättöarviointia.

S-merkinnällä opiskelija voi vaikuttaa päättöarvioinnin keskiarvoon.

S-merkintäpyyntö kysytään erikseen syksyllä ja keväällä valmistuvilta ennen päättöarviointia.

Ylioppilastutkintotodistus

Niille kokelaille, jotka ovat suorittaneet tutkintoon vaadittavat kokeet ja jotka saavat lukion päättötodistuksen tai vastaavan todistuksen ammatillisen tutkinnon tai yhdistelmäopintojen suorittamisesta, ylioppilastutkintolautakunta antaa ylioppilastutkintotodistuksen. Päättötodistuksen tulee olla päivätty viimeistään ylioppilastutkintotodistuksen antopäivämäärälle.

Ylioppilastutkintotodistuksen saaminen edellyttää, että olet suorittanut tutkintomaksut.

Yleistä koetilaisuudesta

Kuvallinen henkilötodistus	Kokelaalla on oltava kuvallinen henkilötodistus mukanaan. Henkilöllisyys tarkistetaan, kun kokelaat ovat omilla paikoillaan ennen kokeen alkua. Hyväksytyt henkilötodistuksia ovat kuvallinen henkilökortti (poliisin myöntämä), ajokortti tai passi.
Järjestäytyminen, myöhästyminen ja poistuminen	Ole paikalla kokeessa viimeistään klo 8.15 . Tällöin alkaa järjestäytyminen. Kokeisiin on laadittu istumajärjestykset – Näet paikkasi koepaikalla olevasta kartasta. Kokeesta ei saa poistua ennen klo 12.00 . Koeaika on tasan kuusi (6) tuntia pöytäkirjaan merkitystä alkamisajankohdasta. Koeajan päättyessä kokelaiden on päätettävä kokeensa, vaikka tehtävät jäisivätkin kesken. Yliaikaa ei sallita, joten ajan seuraaminen on tärkeää. Jos kirjoittaa kaksi ylimääräistä kieltä, koeaika on kahdeksan (8) tuntia. Vältä melua kun poistut kokeesta!
Kirjoituspaikka	Tennarin lukiosali, Rantapuisto 45, kulku Tennariin sivuovesta – ei pääovesta. Autojen pysäköinti Tennariin tai lukion pysäköintialueille, Rantapuisto 39.
Luonnospaperit	Kokelas voi käyttää koepaperia vastauksen luonnosteluun. Kaikki kokelaan digitaalisessa kokeessa käyttämät koepaperit tulkitaan luonnoksiksi.
Omat välineet	Opiskelijan tulee itse ottaa mukaan oma tietokone, laturi, kuulokkeet ja tarvittaessa RJ45-adapteri (langallista verkkoa varten). Huom! Ei langattomia laitteita! EI BLUETOOTH OMINAISUUKSIA!
Laskimet ja taulukkokirjat	Huom! Matematiikan, kemian, maantieteen ja fysiikan kokeessa ei enää saa käyttää fyysisiä laskimia eikä taulukkokirjoja!
Muut apuvälineet	Latinan kielen kokeessa on sanakirjojen käyttö sallittua. Kokeessa saa käyttää seuraavia sanakirjoja: Streng, Latinalais-suomalainen sanakirja; Heikel, Latinalais-suomalainen sanakirja; Salmi - Linkomies, Latinalais-suomalainen sanakirja; Cavallin, Latinskt skol-lexikon Heikel, Latinsk-svensk ordbok; Salenius, Latinsk-svensk ordbok; Ahlberg - Lundqvist-Sörbom, Latinsk - svensk ordbok; Pitkäranta, Suomi–latina–suomi -sanakirja. Kokeessa käytettäväksi tarkoitetut sanakirjat on jätettävä viimeistään päivää ennen koetta rehtorille tai hänen määräämälleen opettajalle tarkastettavaksi.

 Ainekohtaiset ohjeet

Yleistä

Lautakunta laatii ylioppilastutkinnon kokeiden tehtävät nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvien kyseisen oppiaineen **pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaan**. Kaikissa kokeissa on luettava huolellisesti kysymykset ja kirjoitettava asiasta, ei asian vierestä. Suunnittele vastauksesi. Huomioi erityisesti vaihtoehtotehtävät.

Vastauksia voi luonnostella suttupaperille. Lisää luonnospapereita saa ykkösvalvojalta. Kokeesta poistuttaessa on kaikki paperit palautettava.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkielen ja kirjallisuuden koe on kaksiosainen. Kokelaan on osallistuttava sekä **lukutaidon kokeeseen**, että **kirjoitustaidon kokeeseen**. Molemmat kokeet otetaan huomioon lopullista arvosanaa määrättäessä, ja molemmista kokeista vaaditaan suoritus hyväksytyyn arvosanaan.

Lukutaidon kokeessa on kaksi osaa. Kokelas valitsee yhden tehtävän kummastakin osasta, eli lukutaidon kokeessa vastataan yhteensä kahteen tehtävään. Yksittäinen tehtävänanto voi olla yksi- tai kaksiosainen. Yksiosainen tehtävä edellyttää yhtenäisen pidemmän tekstin tuottamista ja kaksiosainen kahden lyhyemmän tekstin tuottamista. Vastausten suositeltavat pituudet ilmoitetaan tehtävänannon yhteydessä. Vastaustilassa on käytössä merkkimäärälaskuri, joka ilmoittaa käytetyt merkit. Vastaustilaa ei kuitenkaan ole rajattu tiettyyn merkkimäärään. Lukutaidon kokeessa vastaustekstiä ei otsikoida. Aineistoon viitataan, mutta aineistoa ja sen sisältöä ei tarvitse esitellä erikseen.

Kirjoitustaidon kokeessa tehtävänä on tuottaa pohtiva, näkökulmia avaava tai kantaa ottava teksti aineistojen avulla. Kokelas valitsee 5-7 aiheesta yhden, täsmentää tai rajaa näkökulmansa ja kirjoittaa tekstin teemaan liittyviä aineistoja hyödyntäen. Kokelaan on käytettävä vähintään kahta aineistoa omassa tekstissään. Teksti otsikoidaan valitun näkökulman mukaisesti. Tekstin sopiva pituus on noin 6 000 merkkiä ilman sanavälejä laskettuna. Tämä merkkimäärä ei kuitenkaan ole normi vaan suositus. Vastaustilassa on käytössä merkkimäärälaskuri, mutta vastaustilaa ei rajoiteta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe muodostuu kolmesta tehtäväkokonaisuudesta, joista ensimmäisessä mitataan kuullun ymmärtämistä, toisessa lukutaitoa ja kolmannessa kirjoitustaitoa. Kokelas voi valita, missä järjestyksessä hän suorittaa koetehtävät. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta. Jos vastaus on ylipitkä tai liian lyhyt, siitä voi seurata pistevähennyksiä.

REAALIINEET

Reaaliaineen koe rakentuu tehtävätyypiltään ja vaativuustasoltaan toisistaan eroavista osista, joissa voi olla useita tehtäviä. Osa tehtävistä voi olla pakollisia. Tehtävissä voi olla oheismateriaalina esimerkiksi tekstejä, kuvia, tilastoja, karttoja, animaatioita, videoita tai äänitallenteita. Reaaliaineiden kokeissa on oppiainerajat ylittäviä tehtäviä.

Kokeisiin voi sisältyä merkkimäärärajoitettuja tehtäviä tai osatehtäviä. **Sallitun merkkimäärän ylittämisestä tehdään kyseisen tehtävän tai osatehtävän maksimipistemäärään suhteutettu pistevähennys.**

Eri reaaliaineen kokeet jakautuvat kahdelle koepäivälle. Kokelas voi osallistua yhtenä koepäivänä vain yhden reaaliaineen kokeeseen. Siten kokelas voi suorittaa yhdellä tutkintokerralla enintään kaksi reaaliaineen koetta.

Kokeissa ovat tehtävien määrät ja vastausten enimmäismäärät eri aineissa seuraavat:

<u>Samana koepäivänä</u>	<u>teht. määrä</u>	<u>vast. enimmäismäärä</u>
• evankelisluterilainen uskonto	9	5
• elämäkatsomustieto	9	5
• ortodoksinen uskonto	9	5
• yhteiskuntaoppi	9	5
• kemia	11	7
• maantiede	9	5
• terveystieto	9	5

<u>Samana koepäivänä</u>	<u>teht. määrä</u>	<u>vast. enimmäismäärä</u>
• psykologia	9	5
• filosofia	9	5
• historia	9	5
• fysiikka	11	7
• biologia	11	7

Vastausten enimmäismäärä kussakin kokeessa määritellään myös jokaiselle kokeen osalle erikseen.

KIELET

Kokelas saa lukio-opinnoistaan huolimatta valita, osallistuuko hän pitkän vai lyhyen oppimäärän mukaiseen kokeeseen.

Kielikokeeseen sisältyy seuraavia kielitaidon osa-alueita mittaavia tehtäviä: kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, kirjallinen tuottaminen, sanaston ja rakenneiden hallinta. Kokelas voi valita, missä järjestyksessä hän suorittaa koetehtävät.

Noudata tehtävien vastausohjeita. Niistä ei saa missään tapauksessa poiketa esim. vastauskielen osalta. (Tavoitekielellä = ko. oppiaineen kielellä vai opetuskielellä = suomeksi) Tehtävänannossa on suorituksen pituutta saatettu rajoittaa. Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän automaattisesti. **Merkkimäärän ylittämisestä tehdään pistevähennys.**

Kaikki tehtävän osiot tulee suorittaa, ellei vaihtoehtoisuutta ole erikseen ilmoitettu ohjeistuksessa. Kuullun ymmärtäminen: Lue ohjeet ja tehtävä huolella ennen kuin painat play-nappia.

Latinan kielen kokeessa on sanakirjojen käyttö sallittua. Kokeessa käytettäväksi tarkoitetut sanakirjat on jätettävä viimeistään päivää ennen koetta tarkastettavaksi.

MATEMATIIKKA

Kokelas saa tutkinnossa suorittaa matematiikan pitkään tai lyhyeen oppimäärään perustuvan kokeen riippumatta siitä, minkä oppimäärän mukaan hän on matematiikkaa lukiossa opiskellut.

Pisteet annetaan kokonaislukuina. Kokeen enimmäispistemäärä on 120. Koetehtäviin voi kuulua erilaisia aineistoja. Tarvittaessa aineistot voidaan antaa erillisinä tiedostoina tehtävän ratkaisuun soveltuviksi arvioitujen ohjelmien tiedostomuodoilla. Jokaisen tiedoston yhteydessä voidaan kertoa, millä ohjelmalla se on tarkoitettu avattavaksi. Kokelas valitsee itse, millä koejärjestelmän ohjelmista hän käsittelee kyseistä aineistoa.

Kokeisiin voi sisältyä merkkimäärärajoitettuja tehtäviä tai osatehtäviä. **Sallitun merkkimäärän ylittämisestä tehdään kyseisen tehtävän tai osatehtävän maksimipistemäärään suhteutettu pistevähennys**, joka on kuitenkin vähintään 1 piste kokelaan tehtävästä tai osatehtävästä saamasta pistemäärästä.

Sekä pitkän että lyhyen matematiikan kokeessa on kaksi osaa: A-osa ja B-osa. B-osa voi jakautua kahteen osaan, jotka merkitään tunnuksin B1 ja B2. Alla olevaan taulukkoon on merkitty, kuinka monesta tehtävästä kukin osa koostuu ja kuinka moneen tehtävään kokelas vastaa.

Osa	Tehtäviä annetaan	Kokelas vastaa	Apuvälineet
A	4-9	3-6	koejärjestelmän laskinohjelmia rajoitettu
B (voi jakautua B1- ja B2-osiin)	4-9	3-6	Koejärjestelmän ohjelmat käytössä
Yhteensä	8-13	6-10	

Kokeen A-osassa kokelaalla ei ole käytössään seuraavia muuten koejärjestelmään sisältyviä ohjelmia:

- LibreOffice Calc
- wxMaxima
- Texas Instruments TI-Nspire CAS
- Casio ClassPad Manager
- Logger Pro
- Geogebra
- 4f Vihko.

Koejärjestelmän laskinohjelmat GNOME-laskin, KALC ja SpeedCrunch ovat kokeeseen käytössä myös kokeen A-osassa.

Palautettuaan A-osan kokelas saa käyttöönsä kaikki koejärjestelmästä löytyvät ohjelmat ja voi jatkaa B-osaan vastaamista. A-osan palautettuaan kokelas näkee vain B-osan tehtävät eikä voi enää palata vastaamaan A-osaan.

A-osan palautukselle ei ole aikarajaa.

Matematiikan kokeessa ei saa käyttää apuvälineinä erillisiä laskimia eikä erillisiä taulukkokirjoja.

Koetarvikkeet ja kokeen suorittaminen

Kaikki kokeet suoritetaan digitaalisesti. **Jokaisella kokelaalla on oltava oma pääte-laitteensa.** Kokelas vastaa siitä, että hänellä on kokeessa YTL:n vaatimusten mukai-nen päätelaite, joka on yhteensopiva YTL:n ohjelmiston kanssa.

Kokelas vastaa myös siitä, että hänellä on kokeessa päätelaitteen kanssa yhteenso-pivat, riittävän laadukkaat **kuulokkeet**. Kuulokkeet on valittava siten, että niistä kuunneltavat äänet kuuluvat mahdollisimman vaimeasti ympäristöön. Kokeen val-vojiilla on oikeus estää häiritsevien kuulokkeiden käyttö. Lukion rehtori voi tarvitta-essa vaatia, että kuulokkeet tarkistetaan etukäteen.

Langattomien lisälaitteiden käyttö on kielletty! EI BLUETOOTH OMINAISUUKSIA!

Toimenpiteet kokeen alussa

Saavuttuaan koetilaan kokelaat liittävät koneensa **sähkönsyöttöön**. Kaikki pääte-laitteet on liitettävä sähkönsyöttöön ennen kokeen aloitusta. Kokeen aloittaminen päätelaitteen akkuvirran avulla **ei ole sallittua**, koska liitosten tekeminen myö-hemmin kokeen aikana tuo koesaliin tarpeetonta häiriötä. **Kuulokkeet** liitetään **päätelaitteeseen**.

Kokelaat liittävät päätelaitteensa **verkkoon**.

Kokeeseen tarkoitettu USB-muistitikku löytyy paikaltasi.

Kokelaat käynnistävät päätelaitteensa USB- muisteilta. Kokelaan on osattava käyn-nistää oma laitteensa. Valvojat tai muut rehtorin hyväksymät henkilöt voivat avus-taa kokelasta päätelaitteen käynnistämisessä. Seuraavaksi kokelaat ajavat pääte-laitteissaan koeympäristön äänitestin. Valvojat tai muut rehtorin hyväksymät henki-löt voivat avustaa kokelasta äänilaitteiden säädössä.

Äänitestin jälkeen kokelaat syöttävät koejärjestelmään **etu- ja sukunimensä** sekä **henkilötunnuksensa** ja valitsevat suorittamansa kokeen.

TARKISTA, ETTÄ VALITSIT OIKEAN KOKEEN!

Kokelas jää odottamaan tunnistamista. Laita henkilötodistuksesi pöydälle valvojan nähtäville.

Toimenpiteitä kokeen aikana

Koetehtävät näkyvät selainikkunassa. Kysymyksiin liittyvät taustamateriaalit aukea-vat kokeessa olevista linkeistä omalle välilehdelle. Voit liikkua aineisto- ja koevä-lilehdeltä toiselle. Äänenvoimakkuutta säädät kokeen aikana tarvittaessa yläreu-nassa olevasta kuulokepainikkeesta.

Koetilanteessa näytön oikeassa ylänurkassa on:

- Kameran kuva (kuvakaappaus)
- Kuulokkeiden kuva (äänitesti)
- Lukko (näytön pimentäminen paikalta poistumisen ajaksi)

Vastaa suoraan kysymysten yhteydessä oleviin vastauskenttiin. Koejärjestelmä tal-lentaa vastauskentässä olevat vastauksesi automaattisesti. Voit tehdä muistiinpa-noja ja luonnostella vastaustasi järjestelmän ohjelmilla ja sovelluksilla tai paperille kokeen aikana. Tallenna ohjelmilla ja sovelluksilla tekemäsi tiedostot säännöllisesti, jotta ne varmuuskopioidaan palvelimelle.

Viittaa valvoja välittömästi paikalle, jos

- huomaat tekeväsi väärää koetta
- et saa ääniä kuulumaan kuulokkeista
- et häiriön takia kuullut kuullunymmärtämistehtävän äänitettä
- järjestelmä ilmoittaa, että verkkoyhteys katkeaa, eikä verkkoyhteys palaa välittömästi
- koneesi lakkaa toimimasta tai kohtaat muita ongelmia tai häiriöitä.

Kielikokeiden kuullunymmärtämistehtävien äänitteitä voi kuunnella vain kerran tai kaksi. Kun olet käyttänyt sallitut kuuntelukerrat, et voi enää kuunnella äänitettä.

Jos et häiriön takia kuullut äänitettä, viittaa valvoja välittömästi paikalle. Selvitet-tyään ongelman valvoja voi vapauttaa viimeksi kuunnellun äänitteen sinulle uudel-leen kuunneltavaksi.

Tarkista, että **vastauskentät ovat kokonaan tyhjiä** niiden kysymysten osalta, **joihin et halua vastata**. Koejärjestelmä varoittaa kokeilasta, jos kokeilas on oikeissa palauttaa liian monta vastausta kokeessa. Varoitus näkyy sivun alalaidassa punaisella tekstipohjalla. Jos vastaa liian moneen tehtävään, parhaat mitätöidään.

Kokeen päättäminen

- Lue vielä kerran kokeen ohje ja tarkista, että olet vastannut kaikkiin vaadittuihin kysymyksiin.
- Tarkista, että vastauskentät ovat kokonaan tyhjiä niiden kysymysten osalta, joihin et halua vastata.
- Päästä koe napsauttamalla tehtäväsivun alareunassa olevaa Päästä koe -painiketta.
- Kun olet päättänyt kokeen, sammuta kone näytön oikeassa ylänurkassa olevasta virtakytkinkuvakkeesta.
- Palauta muistiinpanopaperit sekä USB-muisti valvojalle.
- Ota tietokoneesi ja kuulokkeesi tai jätä ne koetilaa myöhemmin noudettavaksi lukion ohjeiden mukaisesti.
- Koejärjestelmässä olevat ohjeet ja materiaalit löydät täältä: <https://cheat.abitti.fi>.

Pukeutuminen, kirjoitustarvikkeet, eväät, kännykät

HUOM. Pukeudu mukavasti ja lämpimästi.

Päällysvaatteet ja laukut on jätettävä katsomoon (älä jätä katsomoon rahaa ja arvoesineitä). Kirjoitussaliin ei saa tulla ulkojalkineissa.

Mitään papereita, laukkuja, eväskääreitä tai ylimääräistä tavaraa ei saa tuoda kirjoitussaliin.

Mukana saa olla vain riittävät kirjoitusvälineet (kyniä, pyyhekumeja, viivoittimia, harppeja, teroittimia, muste- tai kuulakärkikyniä) sekä eväät. Muista varata em. kirjoitusvälineet mukaasi! Koulu ei jaa niitä kokeilaille.

Pakkaa eväät (esim. läpinäkyvissä rasioissa) läpinäkyviin muovipusseihin. Hedelmät, esim. appelsiinit on kuorittava valmiiksi, poista eväistä käärepaperit, jätä penaalit laukkuihin jne., juomat kätevästi käytettäviin astioihin, joissa ei ole etikettejä.

Matkapuhelimien, kellojen ja muiden teknisten laitteiden tuominen koetsaliin on ehdottomasti kielletty. Älä ota niitä mukaan koetilaisuuksiin. Koulu ei vastaa niiden säilyttämisestä kokeiden aikana.

Latinan sanakirjat on tuotava kaksi (2) päivää aikaisemmin kouluun tarkistettavaksi (opintotoimistoon). Nimitiedot teipataan **oikeaan yläkulmaan**. Kirjat jaetaan koetilaisuuden alussa. Koetilaisuudessa **ei saa lainata mitään toiselta kokeilalta**.

WC -käynnit

Jos sinulla on tarve mennä WC:hen, viittaa ja kävele WC-valvojan luokse. Seuraa Tennarin koetilassa takaseinän liikennevaloja. Jonoa ei saa muodustua. Valvoja osoittaa sinulle oman WC-tilan.

Jos valvoja ei ole paikalla, ET saa lähteä liikkeelle.

PIMENNÄ NÄYTTÖ PAIKALTA POISTUMISEN AJAKSI!

Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen

Kokelaan on pimennettävä näyttö, jos hän poistuu tilapäisesti paikaltaan, jotta hänen käyttämänsä päätelaitteen näyttöä ei voi lukea. Kokelaan tietokoneen näytön näyttäminen toiselle kokelaalle katsotaan myös yritykseksi yhteyden ottamiseen. Yhteys tai yritys yhteyden ottamiseksi katsotaan vilpilliseksi menettelyksi.

Matkapuhelimet ja muut elektroniset laitteet (esimerkiksi älykellot), paitsi lautakunnan sallimat välineet, ovat kiellettyjä. Niiden tuominen koetiloihin on lautakunnan määräysten vastaista. Kokelaan tulee varmistua, ettei hänellä ole mukana mitään luvatonta.

Kokeesta poistuminen ennen lautakunnan sallimaa aikaa mahdollistaa koosalaisuuteen kuuluvien tietojen välittämisen ja se katsotaan vilpin yritykseksi.

Koevilppi tai sen yritys merkitsee tilapäistä osallistumisoikeuden menetystä. Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen liittyvät lähinnä yksittäiseen kokelaaseen itseensä. Digitaalisen tutkinnon toimeenpanoon kohdistuvat häiritsemiset voivat puolestaan kohdistua suureenkin kokelasjoukkoon. Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirinnän yhteydessä tulee siten sovellettavaksi rikoslaki (39/1889) mahdollisine sakon ja vankeuden uhkineen. Lisäksi tulevat sovellettavaksi vahingonkorvausvelvollisuus ja rikosperusteinen menettämisseuraamus.

Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirintä voidaan määritellä rikoslaissa tapauksesta riippuen esimerkiksi datavahingonteoksi, tietoliikenteen häirinnäksi, tietojärjestelmän häirinnäksi, tietomurroksi, vaaran aiheuttamiseksi tietojenkäsittelylle tai viestintäsalaisuuden loukkaukseksi. Kaikista edellä mainitun kaltaisista tahallisista digitaalisen kokeen koetilaisuuden häiritsemisepäilyistä on tehtävä rikosilmoitus poliisille.

Koetilanteessa on sallittua käyttää ainoastaan koetehtävissä annettua aineistoa ja muita koejärjestelmässä valmiina olevia kokelaan käyttöön tarkoitettuja ohjelmistoja ja aineistoja (esim. käyttöohjeet, taulukkoaineistot). Muiden aineistojen käyttö tai käytön yritys katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelas ei saa kokeen aikana olla yhteydessä muihin tahoihin valvoja lukuun ottamatta. Yhteys tai yritys yhteyden ottamiseksi katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelaan koneen näytön näyttäminen toiselle kokelaalle katsotaan myös yritykseksi yhteyden ottamiseen.

Kokelaan tietokoneen käynnistäminen kokeen aikana muuhun kuin lautakunnan määräämään järjestelmään (pois lukien lautakunnan määräämän järjestelmän käynnistämiseen vaadittavat väliaikaiset toimenpiteet) tai yritykset siihen katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelaan tietokoneen muodostama yhteys tai yritys ottaa muodostaa yhteyttä muuhun kuin koetilan verkon kautta koetilan palvelimiin katsotaan myös vilpilliseksi menettelyksi.

Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. (L 502/2019, 15 §.)

Päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt seuraamuksen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai vilpillisestä menettelystä, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitus päätöksestä on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (L 502/2019, 21 §)

 Kokeiden arvostelu

Alustavat tulokset	Kokeet arvostellaan koulussa (opettajat) alustavasti ja lopullisesti YTL:ssä (sensorit). Alustavat pisteet tulevat näkyviin opiskelijan Wilmaan kohtaan tulosteet. Alustavan arvostelun pistemäärät ovat suuntaa antavia, eivät lopullisia.
Lopulliset tulokset	Lautakunta lähettää tutkintotulokset heti niiden valmistuttua kaikille lukioille yhtä aikaa. Tulokset tulevat näkyviin opiskelijan Wilmaan. Saat tuloksesi ja arvostellut koesuorituksesi nähtäväksi myös Oma Opintopolku –palvelussa heti tulosten valmistuttua. Kirjaudu palveluun osoitteessa http://opintopolku.fi/oma-opintopolku/ omilla pankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella. Samaan aikaan lautakunta julkaisee tutkintokerran pisterajat ja lopulliset hyvän vastauksen piirteet kokeista verkkosivuillaan.
Tarkistuspyynnöt	Jos jokin lautakunnan ilmoittama koetulos vaikuttaa virheelliseltä, rehtori tai asianomaisen aineen opettaja voi esittää tarkistuspyynnön lautakunnalle joko puhelimitse tai kirjeitse. Ota tällöin yhteyttä opettajaasi tai rehtoriin asian selvittämiseksi.
Oikaisuvaatimus	Kun tulokset ovat valmistuneet, saat ne omasta lukiostasi. Jos epäilet, että tulokset ovat virheellisiä, ota yhteyttä opettajaasi tai rehtoriin asian selvittämiseksi. Jos kokelas, alaikäisen kokelaan huoltaja tai opettaja esitetystä perusteissa huolimatta on tyytymätön kokeen arvosteluun, hän voi vaatia lautakunnalta asiaan oikaisua. Hakemus on jätettävä lautakunnan verkkopalvelussa 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokelaalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulos henkilökohtaisesti tietoonsa. (Oikaisuvaatimuksesta tulee ilmetä, mitä koetta ja kokeen osaa pyyntö koskee, sekä kokelaan nimi, lukio, jossa hän on kokeen suorittanut, kokelaan osoite ja pankkiyhteys.) Opetusministeriö vahvistaa maksun, joka peritään oikaisuvaatimuksen suorittamisesta. Hakemuksen jättäessään hakijan tulee esittää rehtorille tosite maksun suorittamisesta lautakunnan tilille. Maksu palautetaan, jos arvosana tai pistemäärä muuttuu oikaisuvaatimuksen johdosta.
Ylioppilastutkintotodistus	Niille kokelaille, jotka ovat suorittaneet tutkintoon vaadittavat kokeet ja jotka saavat lukion päättötodistuksen tai vastaavan todistuksen ammatillisen tutkinnon tai yhdistelmäopintojen suorittamisesta, ylioppilastutkintolautakunta antaa ylioppilastutkintotodistuksen. Päättötodistuksen tulee olla päivätty viimeistään ylioppilastutkintotodistuksen antopäivämäärälle. Jos olet ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen käynyt uusimassa jonkin kokeen tai täydentämässä tutkintoasi, saat näistä kokeista erillisen todistuksen, joka lähetetään oppilaitokseesi. Lukio postittaa korottajan/täydentäjän todistukset ilmoittautumisen yhteydessä ilmoitettuun osoitteeseen.

 Muuta muistettavaa

Sekä lautakunnalla että lukiolla on oikeus antaa ylioppilaiden nimet julkaistaviksi sen jälkeen, kun lautakunta on lähettänyt lukiolle tutkinnon tulostiedot ja tietojen oikeellisuus on varmistettu.

Opiskelija voi kieltää ylioppilastutkintolautakuntaa antamasta nimeään lehdistölle. Jos kokelas ei halua nimeään julkaistavan, hänen tulee pyytää kirjallisesti lautakuntaa poistamaan nimensä julkaistavaksi tarkoitettusta nimelistasta. Pyyntö on esitettävä hyvissä ajoin ennen tulosten valmistumista, kevään tutkinnon osalta viimeistään 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 4. marraskuuta.

Samoin opiskelija voi kieltää koulua antamasta nimeä paikallislehdistölle. Muista merkitä julkaisukielto Wilmaan ilmoittautuessasi.

Ylioppilastutkintolautakunnan ohjeet löytyvät internetistä osoitteessa:
www.ylioppilastutkinto.fi

Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa

Poikkeavaa arvostelua käytetään lähtökohtaisesti vain koulutuksen umpiperien välttämiseksi tilanteissa, joissa sairaus, vamma tai muu niihin rinnastettava erityisen painava peruste voisi estää kokelasta valmistumasta ylioppilaaksi hylätyn koearvosanan takia.

Tällöin kokelaan pistemäärää korotetaan alla olevan taulukon mukaisesti. Korotettu pistemäärä voi olla enintään yhtä suuri kuin approbatur-arvosanan vähimmäispistemäärä. Kokelaan tilannetta tarkastellaan kokonaisuutena. Korotus tehdään kuitenkin vain yhden koesuoritusta heikentävää syytä koskevan hakemuksen perusteella koetta kohti siten, että huomioon otetaan hakemus, jonka perusteella kokelas saa eniten pisteitä.

Pistemäärän enimmäiskorotus, jos sairaus tai vamma, erityisen vaikea elämäntilanne tai lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus vaikuttaa koesuoritukseen...			
Kokeen maksimipistemäärä	...jonkin verran	...merkittävästi	...erittäin paljon
60 pistettä	1 piste	1 piste	2 pistettä
120 pistettä	1 piste	2 pistettä	3 pistettä
209 pistettä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
229 pistettä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
299 pistettä	3 pistettä	6 pistettä	8 pistettä

Pakottavan esteen sattuessa ota välittömästi yhteys rehtoriin.

päivälukiolaiset Panu Ruoste, puh. 050 576 8907

aikuislinjalaiset Kimmo Mikkola, puh. 050 523 0709

Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa

Lue tarkemmat ohjeet YTL:n sivulta www.ylioppilastutkinto.fi.

Kokelas voi sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeet poikkeavasti (laki ylioppilastutkinnosta 502/2019 9 § 1 mom.). Edellä mainitut syyt eivät automaattisesti oikeuta erityisjärjestelyiden käyttöön, vaan edellytyksenä on, että syy estää kokelasta suorittamasta koetta samalla tavoin kuin muut kokelaat.

Erytisjärjestelyiden tarkoituksena on luoda kokelaille kohtuulliset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet kokeiden suorittamiseen. Erytisjärjestelyiden sisältö määräytyy tapauskohtaisesti syiden luonteen ja niiden aiheuttamien vaikeuksien asteen mukaisesti. Lukio-opinnoissa tai muissa opinnoissa havaittu tuen tarve ja toteutetut tukitoimet toimivat yhtenä perusteena erityisjärjestelyiden tarvetta arvioitaessa.

Hakemus koesuoritusta heikentävän syyn ottamisesta huomioon ylioppilastutkinnossa tehdään kirjallisesti Ylioppilastutkintolautakunnalle. Koesuoritusta heikentävinä syinä otetaan huomioon sairaus tai vamma, erityisen vaikea elämäntilanne, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus tai vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta. Hakemus tehdään viimeistään silloin, kun kokelas ilmoittautuu tutkintoon ensimmäisen kerran. Hakemuksen voi tehdä myös hajautetun tutkinnon ollessa kesken, jos tarve havaitaan tutkinnon aloittamisen jälkeen.

Ennen kuin kokelas ryhtyy hakemaan lautakunnalta, hänen on neuvoteltava tarvittavista erityisjärjestelyistä sekä niiden toteuttamismahdollisuuksista lukion erityisopettajan ja rehtorin kanssa. Erytisopettajalta saat ohjeet tarvittavista lausunnoista. Kokelaan tutkintotodistukseen ei tule merkintää erityisjärjestelyistä. Erytisjärjestelypäätöksen voimassaolo arvioidaan tapauskohtaisesti, kuitenkin niin, että päätös on voimassa korkeintaan kuusi vuotta. Lautakunta lähettää päätöksen kokelalle sekä tiedoksi lukiolle.

Koetilanteen erityisjärjestelyt

Kokelaalle voidaan erityisjärjestelyinä myöntää asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta kokelas voi yhdenvertaisesti muiden kanssa suorittaa ylioppilastutkinnon.

Seuraavassa on lueteltu erityisjärjestelyt, jotka lautakunta on arvioinut kohtuullisiksi ja asianmukaisiksi ylioppilastutkinnossa. Näiden erityisjärjestelyiden käyttö tutkinnossa vaatii lautakunnan päätöksen. Lautakunta voi päätöksellään myöntää myös muita kohtuullisia ja asianmukaisia erityisjärjestelyitä tapauskohtaisesti syiden luonteen ja niiden aiheuttamien vaikeuksien asteen mukaisesti.

- Lisäaika kokeen suorittamiseen
- Erillinen pienryhmätila/erillinen yksilötila
- Lepäämiseen tarkoitettu tila
- Oikeus suurentaa kirjasinkokoa tai käyttää suurempaa näyttöä
- Näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe
- Ääniaineistoltaan rajoitettu koe (kuulovammaiset)
- Avustajan käyttö

Sairaus ja vamma

Jotta sairaus tai vamma voidaan ylioppilastutkinnossa ottaa huomioon, tulee kokelaan tai hänen huoltajansa hankkia lääkärin lausunto sairaudesta tai vammasta sekä muut tilanteen selvittämiseen tarvittavat liitteet. Lääkärinlausunnosta tulee ilmetä diagnoosi, sairauden tai vamman vaikutukset kokeiden suorittamiseen ja lääkärin erikoisala, ja siinä tulee olla lääkärin allekirjoitus. (mm. kuulovamma ja näkövamma)

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus

Jotta lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus voidaan ylioppilastutkinnossa ottaa huomioon, **tulee kokelaan hankkia asiaa koskeva lausunto**. Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeudesta ja sen vaikeusasteesta **antaa** lausunnon asiaan perehtynyt **erityisopettaja, psykologi tai puheterapeutti**.

Lausuntoon tarvitaan myös vähintään kahden eri aineryhmän opettajan lausunnot kokelaan suoriutumisen osalta. Lautakunta suosittelee, että äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan lisäksi lausuntonsa antaa kielenopettaja, reaaliaineen opettaja tai matematiikan opettaja sen mukaan, mitä aineita koskevia erityisjärjestelyjä kokelaalle haetaan.

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden perusteella voidaan kokelaalle myöntää erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamista varten.

Mikäli lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus vaikuttaa

- jonkin verran kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää **oikeus suurentaa kirjasinkokoa ja oikeus suurempaan näyttöön**;
- merkittävästi kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää edellisen lisäksi **lisäaikaa kokeen suorittamiseen**;
- erittäin paljon kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää edellisen lisäksi **oikeus erilliseen pienryhmätilaan**.

Erytisen vaikea elämäntilanne

Jotta erityisen vaikea elämäntilanne voidaan ottaa ylioppilastutkinnossa huomioon, **tulee kokelaan hankkia asiaa koskeva lausunto**. Erytisen vaikea elämäntilanne voi johtua esimerkiksi lähiomaisen vakavasta sairastumisesta tai kuolemasta, vaikeasta perhetilanteesta tai raskaasta oikeudellisesta prosessista. Lausunnon voi antaa kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja tai lääkäri. Erytisen vaikeuden saaminen ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia, mutta tällaista lausuntoa voidaan hyödyntää erityisjärjestelyn tarpeen arvioinnissa.

Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

Vieraskieliselle kokelaalle, jolla on puutteita opetuskielen hallinnassa, voidaan hakemuksesta myöntää erityisjärjestelynä kaksi tuntia lisäaikaa muissa kuin vieraan kielen kokeissa. Erityisestä syystä vieraskielisyyteen rinnastettavana pidetään sitä, että kokelaalla on puutteita tutkintokielen hallinnassa.

Hakemuksesta tulee ilmetä väestökisteriin merkitty äidinkieli, kotona käytettävät kielet sekä koulunkäynti, opiskelu tai työskentely suomeksi tai ruotsiksi.

Hakemukseen liitetään kahden opettajan arvio vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutuksesta opintomenestykseen. (äidinkielen tai suomi toisena kielenä opettaja ja reaaliaineen opettaja)

Kokelaalle voidaan hakemuksen perusteella myöntää lisäaikaa.

Erityisjärjestelyjen hakeminen

Erityisjärjestelyjä haetaan sähköisesti lautakunnalta. Kokelas käy tämän läpi yhdessä erityisopettajan kanssa. Kokelaan kannattaa ryhtyä ajoissa hankkimaan tarvittavia lausuntoja. On kokelaan edun mukaista, että erityisjärjestelyhakemus tehdään silloin, kun kokelas ensimmäisen kerran ilmoittautuu tutkintoon. Hakemuksen voi tehdä myös hajautetun tutkinnon ollessa kesken, jos tarve havaitaan tutkinnon aloittamisen jälkeen.

Ennen erityisjärjestelyjen hakemista ja kokelaan on neuvoteltava tarvittavista erityisjärjestelyistä sekä niiden toteuttamismahdollisuuksista lukion erityisopettajan kanssa.

Jos kokelaalla ei ole ollut lukioaikana koetilanteissa erityisjärjestelyjä, niiden tarve ylioppilastutkinnon kokeissa tulee ehdottomasti perustella.

Opiskelijan on toimitettava kaikki erityisjärjestelyjä koskevat hakemukset **kevään** tutkinnon osalta **30. marraskuuta** ja **syksyn** tutkinnon osalta viimeistään **30. huhtikuuta**.

Hakuajan umpeutumisen jälkeen saapuneet hakemukset käsitellään, mutta haettuja erityisjärjestelyjä ei välttämättä voida toteuttaa kyseisellä tutkintokerralla. Poikkeuksena ovat erityisjärjestelytarpeet, jotka ilmenevät äkillisesti yllä ilmoitettujen päivämäärien jälkeen.

Lautakunta lähettää päätöksen kokelaalle sekä tiedoksi lukiolle. Lautakunnan tekemä päätös on valitusajan päättymisen jälkeen lautakuntaa ja lukioita sitova, ja siitä voi poiketa ainoastaan kokelaan suostumuksella. Jos päätös ei ole tullut noin kaksi viikkoa ennen ylioppilastutkinnon kokeiden alkua, tulee asianomaisen ottaa asian tarkistamiseksi yhteyttä lautakuntaan.

Erityisjärjestelypäätöksen voimassaolo arvioidaan tapauskohtaisesti, kuitenkin niin, että päätös on voimassa korkeintaan kuusi vuotta.

Sairastuminen

Influenssa on korkeakuumeinen hengitystietulehdus. Epidemia ajoittuu usein kevättalveen. Tautia vastaan on kehitetty rokote, joka suojaa siis vain influenssalta. Tavalliseen nuhakuumeeseen, joka on monin verroin yleisempi, voi siis rokotuksen saatuakin sairastua. Abiturienteille saattaa olla hyötyä suojarokotuksen ottamisesta. Tarkemmat ohjeet saat terveystieteiden keskukselta.

Jos olet kirjoitusten aikana sairaana, niin hanki lääkärintodistus. Todistus on hankittava ko. päivänä ja siihen on selkeästi määriteltävä sairauden laatu sekä lääkärin arvio siitä, paljonko se laskee kokelaan suoritustasoa.

Pakottavan esteen sattuessa ota heti yhteys rehtoriin mahdollisten erityisjärjestelyjen sopimiseksi.

päivälukiolaiset Panu Ruoste, puh. 050 576 8907

aikuislinjalaiset Kimmo Mikkola, puh. 050 523 0709

Koulu varaa koetiloihin särky- yms. lääkkeitä, joten ei ole syytä kärsiä esim. päänsärystä. Rauhoittavia lääkkeitä on syytä käyttää hyvin varoen ja yleensä vain silloin, jos lääkäri on niin määrännyt. Muista erityistoimenpiteitä vaativista toimista on sovittava erikseen rehtorin kanssa.

Ilmoittautumisen sitovuus ja mitätöinti

Tutkintoon ilmoittautuminen on sitova. Tutkintoa tai erillisiä kokeita suorittamaan ilmoittautunut kokelas on velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut. Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan hylätyksi (L 502/2019, 14 §). Koetilaisuudessa kokelaan on tarkistettava ennen kokeen alkamista, että hän osallistuu siihen kokeeseen, johon on ilmoittautunut. Mikäli kokelas osallistuu väärään kokeeseen, koe katsotaan hylätyksi. Kokelas voi ilmoittautua suorittamaan saman aineen eri oppimäärän koetta, jos hänellä on vielä oikeus lisätä uusia kokeita tutkintoonsa. Jos uuden oppimäärän lisääminen ei ole mahdollista, kokeen taso voi olla vaihdettavissa ”Hylätyn kokeen uusiminen” mainituista syistä.

Ylioppilastutkintolautakunta voi erityisen painavasta syystä mitätöidä kokelaan ilmoittautumisen hakemuksen perusteella. Painaviksi syiksi lautakunta on katsonut esimerkiksi sairauden, ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai työskentelyn sekä varusmiespalveluksen aiheuttaman esteen. Hakemukseen on liitettävä todistus esteestä, esimerkiksi lääkärintodistus, josta sairaus ja työkyvyttömyysaika ilmenevät, todistus ulkomailla opiskelusta tai ulkomailla työskentelystä kokeiden aikana tai todistus siitä, että varusmiehelle ei ole myönnetty lomaa tutkintoon osallistumista varten. Opiskelu tai työskentely kotimaassa tai pelkkä varusmiespalvelus ei riitä perusteeksi.

Ilmoittautumisen mitätöinti ei pidennä tutkinnonsuorittamiselle säädettyä aikaa.

Tutkinto on suoritettava enintään kolmen perättäisen tutkintokerran aikana. Kokeen saa uusia kolme kertaa kyseisen kokeen tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Jos kokelas tulee hylätyksi jossakin tutkintoo kuuluvassa kokeessa kolmannella tutkintokerralla, hän saa uusia hylätyn kokeensa kolme kertaa kolmen seuraavan tutkintokerran aikana. Pisimmillään tutkinnon suorittaminen voi siten ulottua kuuteen tutkintokertaan.

Vapaamuotoinen mitätöintihakemus tehdään yhdessä rehtorin kanssa, joka toimittaa hakemuksen ylioppilastutkintolautakunnalle.

Ohje palohälytystilanteessa

Tennarissa yleishälytys annetaan keskusradiolla.

- Koe keskeytetään ja salista poistutaan välittömästi varauloskäyntejä käyttäen (katsomosta vastaisella seinustalla).
  - Kokoonumispaikka on Tennarin lukiosalin takana. Rehtori antaa ohjeet mahdollisesta siirtymisestä muualle.
  - Päälysvaatteet otetaan mukaan mahdollisuuksien mukaan.
  - Kokelaiden keskustelu on kielletty koko keskeytyksen ajan.
  - Poistuminen tapahtuu valvovien opettajien johdolla.
  - Keskeytysaika merkitään pöytäkirjaan.
  - Palokunnan tarkistettua tilanteen koetta jatketaan rehtorin ohjeiden mukaisesti.
  - Kirjoitusten jatkamisajankohta ja selvitys keskeytyksen syystä merkitään pöytäkirjaan.
  - Rehtori ottaa yhteyden keskeytyksen päätyttyä ylioppilastutkintolautakuntaan jatkotoimenpiteitä varten.
-